

hangján alapult, amelyet (az auschwitzi jegyzőkönyv rövidített változatával együtt) Krausz küldött el Genfben június 19-én. A svájci sajtó leleplezéssorozatát közzétette a német koncentrációs táborok valóságáról, s ebben külön figyelmet szenteltek a magyar zsidóság elpusztításának.⁸³ A Krausz-féle anyag hitelét csak növelte, hogy nagy nevű svájci akadémikusok és teológusok által aláírt, július 4-i kíséreléssel együtt terjesztették.⁸⁴ E naptól fogva a sajtóhadjárat olyan mértéket öltött, hogy Tahy Imre, a berlini magyar ügyvivő figyelmeztetni volt kénytelen a magyar kormányt a lehetséges következményekre. Július 14-i jelentésében megnevezi a zsidók iránti rokonszenvről és Sztójay-ellenességről tanúbizonyságot tévő fontosabb újságokat és folyóiratokat.⁸⁵

A sajtóhadjáratral egy időben az egyházi csoportok és politikai szervezetek által szervezett tiltakozó gyűlésekre is sor került. Július 10-én például a Svájci Szociáldemokrata Párt tiltakozó nagygyűlést rendezett a magyar zsidóság kiirtása elleni tiltakozásul. A szónokok követelték, hogy a kormány, mint a Vöröskereszt hazájának képviselője, Svédország példáját követve ítélje el a magyarországi „rettenetes eseményeket”⁸⁶. Hasonló kívánságoknak adtak hangot a kantoni kormányzati szervek, mint például a bázeli Nagy Tanács, a Caritas Szövetség és egy sor más egyházi szervezet. A magyarországi zsidóüldözés borzalmai ellen tiltakozott például Zürich Kanton Egyházi Tanácsa (július 7-i dátummal) és több vezető egyházi férfi is, akik ez ügyben szót emeltek a bázeli katedrálisban július 13-án tartott istentiszteleten.⁸⁷ Később, még ugyanebben a hónapban a katedrális előtt került sor a svájci dolgozóknak a magyar zsidóüldözések elleni megmozdulására is.⁸⁸

A sajtókampány, és a többi náci- és nyilasellenes tüntetés főként a Svájcban működő számos nemzetközi és helyi zsidó szervezet kezdeményezésére indult meg. Ezekben különleges szerepe volt Georges Mantelónak (Mandl Györgynek), aki akkoriban El Salvador-i tisztségviselő volt Svájcban (lásd a továbbiakban).

A semleges és a szövetségesekhez tartozó államokban is a svájciakhoz hasonló magyarellenes kampányok szerveződtek. Ezek együttes hatására a Sztójay-kormány fogékonyabbá vált a még élő zsidók sorsának enyhítésére tett javaslatokra. Carl Lutz, a svájci követség konzulja, érzékelve a Horthy által leállított deportálásokat követő megváltozott légkört, lépéseket tett a 7000 palesztinai bevándorlási engedéllyel rendelkező zsidó kivándoroltatására. Krausszal szoros együttműködve⁸⁹ Lutz hamarosan a magyarországi tömegpusztítások korának egyik hőségé emelkedett.

Lutz a George Washington Egyetem elvégzése után, 1924 óta állt a svájci diplomácia szolgálatában. Washingtonban és Philadelphiában működött, míg 1935-ben Palesztinába nem rendelték. Itt a második világhá-